

4. Hlukh N. A. Ystoryia ekonomycheskykh uchenyj: (sovremennyj etap) / N. A. Hlukh. [Pod red. A. H. Khudokormova.] – M.: Ynfra-M. 1998. – 145 p.
5. Hranberh A.H. Stratehyy makrorehyonov Rossyy: metodolohycheskye podkhody, pryorytety y puty realizatsyy / A.H. Hranberh. – M.: Nauka, 2004. – S. 12.
6. Kolosovs'kyj N. N. Teoryia ekonomycheskoho rajonyrovanyia / N.N. Kolosovs'kyj. – M., – 1969. – pp. 55.
7. Leont'ev V. Ekonomycheckye esce: teoryu, usledovanyia, fakty y polityka / V. Leont'ev : [per. c anhl.]. – M. : Polytyzdat, 1990. – 415 p.
8. Liosh A. Neohrafycheskoe razmeschenye khoziajstva / A. Liosh. – M. : Yzd-vo ynostranoj lyteratury, 1959. – S. 26-38.
9. Pryhozhyn Y. "Poriadok yz khaosa" / Y. Pryhozhyn, Y. Stenhers. – M.: Edytoryal URSS, 2001. – 312 p.
10. Shnyper R.Y. Rehyon: dyahnostyka y prohnozyrovanye / R.Y. Shnyper // otv.red. V.V. Kuleshov ; YEOPP SO RAN. – Novosybyrsk, 1996. – 135 p.

Рецензент: Дацій Н.В., д.держ.упр., професор

УДК 351

Карташов Є.Г.,
к.філос.н.,
народний депутат України

ФОРМИ СТРАТЕГІЧНОГО ПЛАНУВАННЯ В ЕКОЛОГІЧНО-СТАЛОМУ РОЗВИТКУ РЕГІОНУ

Анотація. Визначено форми стратегічного планування в екологічно-сталому розвитку регіону. Досліджено організаційну структуру управління процесом розробки і реалізації стратегії комплексного екологічно-сталого розвитку на регіональному рівні. Обґрунтовано трансформаційні форми та види стратегічного планування для розробки і реалізації комплексного екологічного розвитку регіону в державі.

Ключові слова: держава, інституціональний механізм, регіон, екологічно-сталий розвиток, стратегічне планування.

Карташов Е.Г.,
к.филос.н.,
народный депутат Украины

ФОРМЫ СТРАТЕГИЧЕСКОГО ПЛАНИРОВАНИЯ В ЭКОЛОГИЧЕСКИ-ПОСТОЯННОМУ РАЗВИТИЯ РЕГИОНА

Аннотация. Определены формы стратегического планирования в экологически устойчивому развитию региона. Исследованы организационную структуру управления процессом разработки и реализации стратегии комплексного экологически устойчивого развития на региональном уровне. Обоснованно трансформационные формы и виды стратегического планирования для разработки и реализации комплексного экологического развития региона в государстве.

Ключевые слова: государство, институциональный механизм, регион, экологически устойчивое развитие, стратегическое планирование.

Kartashov E.G.,
doctor of Philosophy,
MP of Ukraine

FORM OF STRATEGIC PLANNING IN ENVIRONMENTALLY SUSTAINABLE REGIONAL DEVELOPMENT

Annotation. The uncertainty of long-term functioning of market management at various levels of the national economy determines the appropriate form of strategic planning, performing a stabilizing function - providing targeted strategic stability of facilities management at any level of the economy.

Microeconomic form of strategic planning reveals long-term goals of the company, choose effective ways to achieve the rational use of inputs. Macroeconomic form of strategic planning defines the objectives of the national economy for a long period is an integral part of economic policy for the future and provides optimization macro to establish a dynamic equilibrium. In order to achieve planned pace of scientific and technological progress, improving the macrostructures of economy, major shifts in the territorial distribution of productive forces and involvement in the economy of the new natural resources, significant sectoral shifts, changes in living standards.

Distribution form of strategic planning outlines objectives, distribution and redistribution of income, including providing favorable conditions for expanded reproduction, growth in living standards, increased interest of employees to improve the efficiency of social production. Achievement of these contribute to identifying prospects allocation of production factors created the means and objects of labor, good combination with the intensification of social production increase its social focus, increase motivation of economic activity, and improved distribution.

Exchangeable forms of strategic planning identifies ways to bring strategically important products of labor, which will be produced to their customers based on public contracts, commercial contracts between producers and consumers with minimum transaction and other costs of exchange. In areas identified balansuyutsya proportion exchange between departments of social production: the production of the social product, the production of capital goods, consumer goods production, non-production sphere.

Consumer form of strategic planning aimed at improving living standards, meet its needs through the use of long-term trends in the consumption of production resources, good things of life, the dynamics of their existing stocks in determining the directions of the most economical use.

Keywords: state, institutional mechanism, region, ecologically sustainable development and strategic planning.

Вступ. Актуальні проблеми організації процесу планування стратегії екологічно-сталого розвитку регіону потребують відновлення системного механізму розробки і реалізації стратегії на регіональному рівні на базі підвищення ефективності координаційних процесів, залучення на системній основі в процес планування активних внутрірегіональних груп, визначення ролі і місця регіонального рівня в інституціональному механізмі розробки і реалізації стратегії розвитку регіонів України.

Аналіз останніх наукових досліджень. Вивченню та узагальненню проблем стратегічного планування регіонів і розробці стратегії комплексного просторового розвитку присвячені фундаментальні дослідження українських вчених-регіоналістів. Результати досліджень з даних питань певною мірою розкрито в наукових працях як вітчизняних, так і зарубіжних вчених, зокрема О.М. Алімова, Б. Альстренда, С.І. Бандура, М.П. Бутка, В.М. Вакуленка,

А.С. Гальчинського, В.М. Геєця, Б.М. Данилишина, М.І. Долішнього, С.І. Дорогунцова, В.В. Дорофієнка, У. Кінга, Д. Кліланда, В.І. Куценко, Дж. Лемпела, А.С. Лисецького, О.М. Любченка, Г. Мінцберга, С.В. Оборської, М.І. Фащевського, Л.Г. Чернюк та інших.

Постановка завдання. Дослідити організаційну структуру управління процесом розробки і реалізації стратегії комплексного екологічно-сталого розвитку на регіональному рівні. Обґрунтувати трансформаційні форми та види стратегічного планування для розробки і реалізації комплексного екологічного розвитку регіону.

Результати. Невизначеність довгострокового ринкового функціонування об'єктів господарювання на різних рівнях національної економіки обумовлює відповідні форми стратегічного планування, які виконують стабілізуючу функцію – забезпечення цілеспрямованої стабільної стратегічної діяльності об'єктів господарювання будь-якого рівня економіки.

Мікроекономічна форма стратегічного планування дозволяє виявити довгострокові цілі підприємства, обрати ефективні шляхи їх досягнення при раціональному використанні виробничих ресурсів. Ця форма оптимізує сфери діяльності об'єкту господарювання на певних товарних і ресурсних ринках, що реалізується через виробничо-технологічні, інноваційні, постачально-збутові, фінансові та інші довгострокові заходи підприємств.

Форма стратегічного планування на мезорівні економіки визначає основні довгострокові цілі територіальної громади, раціональні напрями її функціонування незалежно від підпорядкування об'єктів господарювання. Адекватно спрямованості оптимізується розвиток і розміщення останніх на певних територіях, що досягається за рахунок планового підбору об'єктів господарювання до складу територіально-виробничого комплексу; оптимальних рівнів виробництва на спеціалізованих підприємствах; пропорційності між галузями спеціалізації та виробництвами, які їх доповнюють, між виробництвом і транспортними потоками, капіталовкладеннями й виробничими потужностями будівельних організацій, виробництвом і інфраструктурою; раціонального використання ресурсів та іншого [3, с. 65; 5, с. 44].

Макроекономічна форма стратегічного планування окреслює цілі розвитку національної економіки на тривалий період, є невід'ємною складовою економічної політики на перспективу і передбачає оптимізацію макропроцесів для встановлення динамічної рівноваги. З метою її досягнення плануються темпи науково-технічного прогресу, вдосконалення макроструктури економіки, крупні зрушення в територіальному розміщенні продуктивних сил і залучення в господарський оборот нових природних ресурсів, суттєві галузеві зрушення, зміни життєвого рівня населення.

На різних стадіях суспільного відтворення в довгостроковій перспективі проявляється неспроможність ринку підтримувати його збалансованість. Це зумовлює відмінні за видами діяльності форми стратегічного планування, які виконують репродуктивну функцію, спрямовуючись на підтримання

встановлених темпів та пропорцій суспільного відтворення, охоплюючи всі його стадії, забезпечуючи їх взаємозв'язок і збалансований розвиток [4, с. 182].

На першій стадії виробнича форма стратегічного планування виявляє довгострокові цілі для виробництва необхідної суспільству продукції, шляхи підвищення його ефективності і вдосконалення структури. Така форма оптимізує довгострокові пропорції між галузями і секторами національної економіки. Це досягається за рахунок реалізації довгострокових науково-технічних програм, структурної перебудови народного господарства, вирішення крупних суспільних і економічних задач, комплексного освоєння нових регіонів.

Наступна, розподільча форма стратегічного планування окреслює цілі, розподілу і перерозподілу доходу в, тому числі: забезпечення сприятливих умов для розширеного відтворення, зростання рівня життя населення, посилення заінтересованості працівників у підвищенні ефективності суспільного виробництва. Досягненню зазначеного сприяють виявлення перспектив розподілу факторів виробництва, створених засобів і предметів праці, раціональне поєднання інтенсифікації суспільного виробництва з підвищенням його соціальної спрямованості, посилення мотивації економічної діяльності, вдосконалення системи розподілу.

Обмінна форма стратегічного планування визначає шляхи доведення стратегічно важливих продуктів праці, що вироблятимуться, до їх споживачів на основі державних замовлень, господарчих договорів між виробниками і споживачами при мінімумі трансакційних та інших витрат обміну. У виявлених напрямках балансуються пропорції обміну між підрозділами суспільного виробництва: виробництвом соціального продукту, виробництвом засобів виробництва, виробництвом предметів споживання, невиробничою сферою.

Споживча форма стратегічного планування націлена на підвищення життєвого рівня населення, задоволення його потреб на основі використання довгострокових тенденцій у споживанні виробничих ресурсів, життєвих благ, динаміки їх наявних запасів при визначенні напрямів їх найбільш економічного використання. Відповідно такої спрямованості оптимізуються пропорції матеріально-речової структури предметів споживання, виробничих ресурсів. Зазначене досягається переважно за допомогою довгострокових заходів інноваційної, промислової, екологічної та соціальної політики.

Сучасні трансформаційні процеси породжують необхідність, погоджувати довгострокові економічні інтереси у різних соціально-економічних укладах зумовлює такі форми стратегічного планування як план, господарчі договори (контракти), держзамовлення, контрольні цифри, нормативи. Їх взаємодія сприяє гармонійному цілеспрямованому поєднанню різноманітних інтересів у довгостроковій перспективі [2, с. 29].

В стратегічному плані напрями ув'язки економічних інтересів відображаються через основні цілі, заходи, соціально-економічні стратегії, послідовність їх втілення, сукупність яких утворює в складі стратегічного

плану цільову, зведену, організаційну частини. В першу з них (цільову) включаються положення (ціль, об'єкт та інше), загальні для всіх показників і завдань стратегічного плану. Зведена частина складається з орієнтирів розвитку, втілених у переліку заходів і відповідних показниках. Організаційна частина конкретизує суб'єктів, тривалість впровадження, виконавців та інші пояснення щодо втілення стратегічного плану. Останній також вміщує стратегію в повному обсязі у додатку, а її кінцеві, ресурсні показники, найважливіші завдання – у відповідних частинах.

В будь-яких соціально-економічних умовах стратегічне планування виконує певне призначення, адекватно якому використовуються його форми. Вирішення завдань перехідних процесів у вітчизняній економіці актуалізує, серед останніх, саме трансформаційні складові. Господарські перетворення впливають на узгодження довгострокових економічних інтересів власників, визначаючи сфери їх найповнішої реалізації. У кожній них стратегічна ув'язка інтересів обумовлює залучення необхідних факторів виробництва та способи їх поєднання, а адекватна реалізація цих інтересів передбачає відповідне навантаження трансформаційних елементів стратегічного планування. Їх різноманітність функціонально поєднується на рівні складових системи, а адекватна її компонентам форма ефективності конкретизується в показниках. Останні, характеризуючи кожну складову системи трансформаційних форм, утворюють відповідну систему показників ефективності. Сутність трансформаційних форм стратегічного планування та оцінка їх ефективності визначаються генезою перехідних економічних процесів формальними засобами.

Фактично приватизувалися лише доходи від функціонування цих об'єктів господарювання. З них через “штучні схеми” вилучалися “приватизовані” обігові кошти, що негативно позначалося на швидкості обороту виробничих фондів, витратах виробництва, його доходності, цінності акціонерного капіталу. Невисока вартість цінних паперів на приватизовані об'єкти і низька їх ліквідність, а також нерозвиненість фондового ринку для перепродажу сприяли тимчасовому “консервуванню” власності серед населення. Його формальний статус власника не сприяв реалізації відповідних економічних інтересів і, таким чином, в процесі формальної приватизації ефективний власник не сформувався.

Кожна з реалізованих програмних систем застосовується в різних ситуаціях на територіях, що мають особливості структури, свої проблеми суспільно-політичного та економічного розвитку і свій потенціал. Будь-яка програмна система повинна формуватися так, щоб вона могла застосовуватися на всій території її дії, з огляду на ключові особливості. Це означає, що треба визначити основні риси системи, але уникати категоричності щодо тих територій, де можуть знадобитися зміни. Регіони України різняться і за підходами, які вони застосовують для екологічно-сталого розвитку. Ця різноманітність є такою, що на державному рівні спостерігається прагнення розв'язати проблеми регіонального розвитку на усій території, використовуючи стандартні інструменти і підходи. Зазначимо, що між державним і регіональним рівнями у їхній діяльності по

економічному розвитку, існує конкуренція, а не співробітництво. Державний рівень може значно виграти, використовуючи регіональну ініціативу, не конфронтуюча з нею, а займаючись обраними аспектами економічного розвитку в партнерстві з регіональним рівнем, використовуючи гнучкий інструмент, усередині якого можна розробляти програми розвитку в регіонах, задовольняючи і державні, і регіональні пріоритети [1, с. 111].

Разом з тим зазначимо, що проблеми модернізації регіональних соціально-економічних систем зводяться до реалізації в регіонах стратегій скорочення витрат і підвищення експлуатації територіальних сировинних, соціальних і екологічних ресурсів. Регіони не виступають суб'єктами процесів розвитку і виявляються в підлеглий функції стосовно світових економічних потоків. У цій ситуації, як уже було відзначено, особливого значення набуває задача узгодження інтересів регіонального і державного рівнів у рамках систем стратегічного планування і управління регіоном. Це можна ефективно забезпечити на базі інституціонального механізму стратегічного планування екологічно-сталого розвитку регіону, що поєднує вертикальні і горизонтальні процеси взаємодії, спрямовані на досягнення регіональних цілей розвитку. Однак слід зазначити, що забезпечення комплементарності цих інтересів потребує інноваційних підходів до функціонування і розвитку самої системи стратегічного планування, які дозволяють ініціювати системний ефект як мінімум в економічних, соціокультурних контекстах. Крім того, інноваційність у даному аспекті передбачає малу витратність і максимальну ефективність управлінської дії, побудованої з урахуванням сукупного потенціалу конкретного регіону і його місця в геополітичному і гео економічному просторі України і світу.

Висновки. Отже, необхідне доповнення стратегічного механізму експертною складовою, що реалізує функції: науково-аналітичного супроводу і докризової модернізації системи стратегічного планування; відновлення системної моделі мислення регіонального менеджменту на базі представленої в теоретичній частині дослідження концепції стратегічного інноваційного планування.

Встановлено, що система стратегічного планування має свою структуру, функції і на поверхні економічних явищ проявляється через конкретні форми, виділення яких можливе за різними класифікаційними ознаками. За масштабами об'єкту виділяються форми стратегічного планування на мікро-, мезо-, макрорівні економіки; за видами діяльності – форми стратегічного планування виробництва, розподілу, обміну, споживання; за способом ув'язки економічних інтересів власників у різних соціально-економічних укладах виділяють такі форми стратегічного планування як план, господарчі договори, держзамовлення, контрольні цифри, нормативи; за генезисом перехідних економічних процесів – приватизаційну, реструктуризаційну, еколого-виробничу форми стратегічного планування; за тривалістю – форми стратегічного планування в галузях зі швидким і повільним обертанням капіталу. Характеристики змісту зазначених та інших форм стратегічного планування різняться відповідно соціально-

економічних умов, породжуючи відмінні напрями і послідовність ув'язки економічних інтересів власників. Загальною метою варіювання такими формами є позитивна динаміка ефективності довгострокової реалізації економічних інтересів власників.

Список використаних джерел:

1. Бакуменко В.Д. Формування державно-управлінських рішень: проблеми теорії, методології, практики: Моногр. - К.: Вид-во УАДУ, 2008. - 328 с.
2. Варналій З. С., Мокій А. І., Новікова О. Ф., Романюк О. Ф., Романюк С. А. Регіони України: проблеми та пріоритети екологічно-сталого розвитку: Монографія / Національний ін-т стратегічних досліджень / З.С. Варналій (ред.). — К. : Знання України, 2005. — 498с.
3. Зайцева О. І. Проблеми сучасного стратегічного планування // II Міжнародна наукова конференція «Соціально-економічні наслідки ринкових перетворень у постсоціалістичних країнах». — Черкаси, 2009. — С.63–66.
4. Кузьменко Л. М. Управление функционированием и развитием экономики региона: монография/ НАН Украины. Ин-т экономики промышленности. – Донецк, 2004. – 284с.
5. Малиновський В. Стратегічне планування в державному управлінні // Вісн. УАДУ. – 2009. – № 1. – С. 43-50.

References:

1. Bakumenko, V.D. (2008), Formation of managerial decisions: problems of theory, methodology, practice, Izd UAPA, Kyiv, Ukraine.
2. Varnaliy, Z.S., Mokiy, A.I., Novikov, A.F., Romaniuk, A.F., Romaniuk, S.A. (2005), Regions of Ukraine: problems and priorities of environmentally sustainable development, Knowledge of Ukraine, , Kyiv, Ukraine.
3. Zaitsev, A.I. (2009) Problems of modern strategic planning , II International Conference "Social and economic consequences of market reforms in post-socialist countries." - Cherkasy, Ukraine. - pp. 63-66.
4. Kuz'menko, L.M. (2004), Management of functioning and development of the regional economy, NAS. Inst of Industrial Economics. Donetsk, Ukraine.
5. Malinowski, B. (2009) Strategic planning in government , *Bulletin. UAPA*. Vol. 1. - Pp. 43-50.

Рецензент: Дацій О.І., д.е.н., професор

УДК 338.2:330. 322

Максимова Т.В.,

здобувач кафедри фінансів

Донецького державного університету управління

РЕАЛІЗАЦІЯ ДЕРЖАВНОЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ В РЕГІОНАХ УКРАЇНИ

Анотація. В статті визначено роль регіональних центрів з інвестицій та розвитку та виділено основні напрями діяльності регіональних центрів та пріоритетні регіональні проекти. Проведено аналіз обсягів та структури інвестицій в Донецькій області. Проаналізовано структуру власності компаній в країнах Центральної, Східної Європи. Виділено основні завдання реалізації інвестиційної політики на рівні регіонів.